Ugratósok
és csúfondárosok

A kubikos mëg a szalonnabőr

A töltést építő kubikosok sokszor mesélték el a szalonnázás történetét. Ez arról szólt, hogy a vicces kedvű munkások a szalonnázás után jókat szunyókáló öreg társuknak a bocskorszíját levágták, szalonnazsírral bekenve megsütögették, végül az öreget felébresztették, s megkínálták maradék szalonnabőrrel.

– Këll-ë ez a szalonnabőr? Kicsit mëgégëtt. Vagy eldobjuk?

Az öreg még éhes volt, örült a csemegének, a fiatalok pedig nagyokat kuncogva nézték végig, amíg „elmajszolja" a bocskoráról levágott szíjat.

A székelyiek főként földműveléssel foglalkoztak, de voltak, akiknek éppen csak nadrágszíjparcelláik voltak. Ezek, szegények mezei idénymunkákból, esetleg kubikolásból éltek. Híres székelyi kubikosbandák voltak, munkáról munkára mentek; barangolásuk közben Sorbán János bandája eljutott egészen Kosovóra. Sokat gyalogoltak: sokszor „vaj ëgy hónapig ës oda vótak”... Csak hétvégeken járt a fizetség, ezért alig-alig tudták élelmezni magukat. Pámel Lajos mesélte el, hogy Sorbán egy faluban megállapodott a helyi albán pékkel, hogy amint megkapják a bérüket, kiegyenlítik a számlát. Igen ám, csak a vállalkozó, aki felfogadta

őket, vagy két-három héten át nem akart fizetni, így megegyeztek, hogy a napi kenyéradagot lajstromba írja fel a pék. Hogy nyomatéka legyen a dolognak, egy zsírozott kockás irkában vezette. Természetesen név szerint is alá kellett írni az átvett kenyérmennyiséget.

Amikor az adósok könyvébe a bandagazda Sorbán nevét kellett volna beírni, Sorbán hirtelen elhatározásból egy nótaszöveget diktált be a neve helyett: „Lekaszálták mán a rétët, nem terëm több virágot!"

Leesett az álla az albán péknek:

– Asztaját, mëjen hosszú a te neved!

– Hát igën, biza, ezt sokszor mondták rëánk, de ez nálunk székëly magyaroknál így van. Csak néha rövidebbre fogjuk, me' mán unalmas végigmondani!

A zsák kenyeret minden nap felvették, és Sorbán mint bandagazda mindig aláírt... De végül pénzt ők sem kaptak a kubikosmunka elvégeztével, mert a vállalkozó átverte őket, és a pénzükkel lelépett ügyesen.

Így egy éjjel a banda is rövidre fogta: szép csendben felszedelőzködött, és hajnaltájt odébbállt. A tartozást sohase adták meg... De az albán pék azóta is várja a pénzét, mérgelődik, és időről időre eszébe jut, hogy a székelyi kubikosoknak milyen hosszú nevük van...

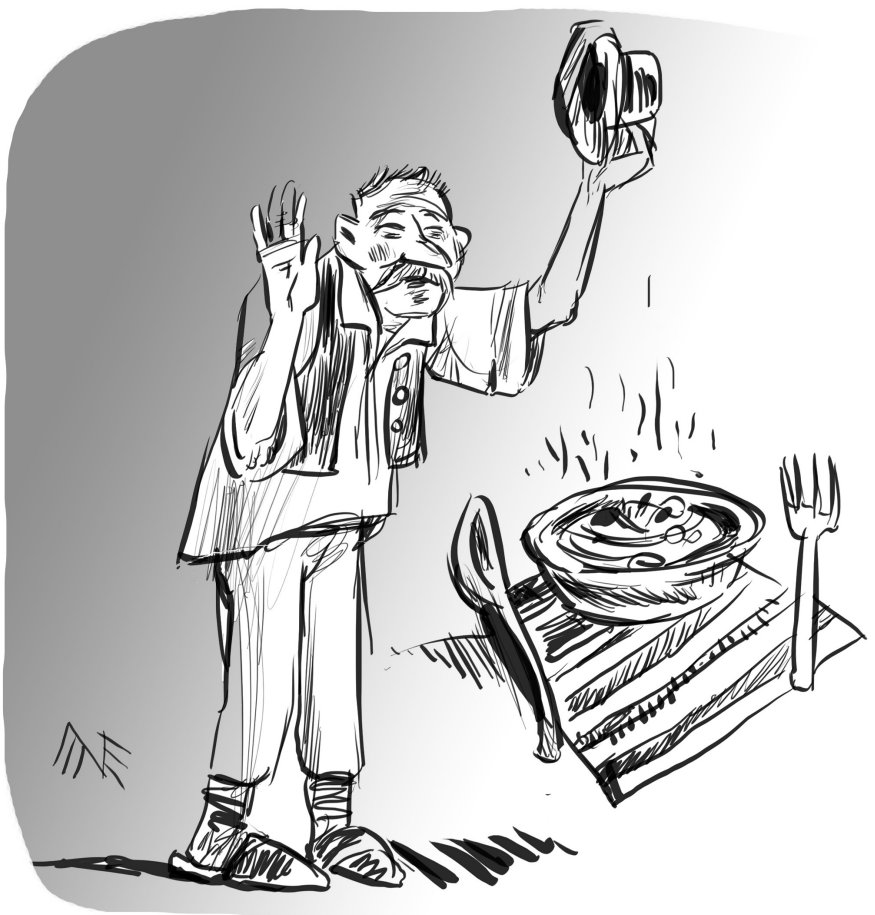

Bíróék tisztességes székelyi parasztcsalád voltak, akik mint a legtöbb falubelijük, sokat dolgoztak... Ezért szerettek időben, a tyúkokkal lefeküdni, de viszont korán keltek, hogy a napi munkának eleget tegyenek. Ezért jó korán keltek, és korán kezdtek el végzelődni. Pontos időben ültek le reggelizni, mert a rend azt kívánta meg, hogy utána a többi napi teendőt is példásan elvégezzék.

Szomszédjuk, Bindi bácsi egy kicsit más ember volt, világéletében elmélkedett, gondolkozott; szeretett álldogálni, körültekintgetni, elemezgetni, kíváncsiskodni... Így megesett, hogy gyakran lesett át a más portájára. Ilyenkor szemrevételezett mindent, és tudálékoskodott, beleszólt mindenbe.

Ha csak tehette, a reggeli jó időben kiállt a portája elé, téblábolt, sétafikált ide-oda. Az volt az egyik megrögzött szokása, hogy a szomszédja utcára néző konyhaablakán reggelente bezörög. De mivel nagyothallott, inkább csak hangosan beköszönt, belesett és integetett. Mindegy volt, belülről mit mondanak, úgy tett, mintha értené a választ...

Így azon a reggelen is az óramű pontosságával jelent meg, és kukucskált be Bíró Jóska bámék ablakán, és minthogy azok reggeliztek, megint csak bezörgetett:

– Jó rëggelt, szomszéd, në, mondom, csak béköszönyök... Há këndtëk micsinyálnak?

Jóska bám hirtelen haragú ember lévén erre már a szenteket még is előszedte volna, ha az asszony vallásossága és túlzott ájtatossága azt megengedi. Így csak mérgibe fújt egyet, és hangosan visszamorgott:

– Itt në, nyaljuk a seggünköt!

Bindi bám ezt is elértette, és elgondolkodva így válaszolt:

– Csak Isten áldásával, jó étvágyval... Në, mü ës minnyá, csak hazaérjek!

Jóska bám mindig jó kedélyű, jóindulatú, de mindenből viccet csináló, gyors észjárású, szelíd ember volt. Valamikor a falu déli partján, a Duna felé néző lűtős részen lakott családjával. Élcelődései, szójátékai miatt mindenki szerette, még azok is megbocsájtottak neki, akiket bárgyúságuk miatt néha megtréfált.

Gyakran jártak át barátok, szomszédok, komák, rokonok, s mindenki vidámabban lépett ki a kapun, mint ahogy belépett.

Volt a szomszédságban egy gyengébb észjárású, de irtó „ragadáncs" természetű ember is (akit nevezzünk egyszerinek). Ez a lassú felfogású, de okoskodó ember néha napokig mesterkedett, tervezgette a mondanivalóját, amivel azt szerette volna bebizonyítani, hogy ő is van olyan szellemes, mint Jóska bám.

Át is lépett időről időre ötleteivel a szomszédba. Jóska bámot fogta is a szó meg nem is: istenigazából nem élvezte ezt a fajta társalgást. Gyakorta egy kis idő elteltével a ház küszöbétől a kiskapuig ügyesen kiszorította szomszédját szép fondorlatos beszéddel. Az egyszeri szomszéd mindig azon vette észre magát, hogy ismét a kiskapuban állnak, és búcsúzkodni kéne. De ekkor is volt még egy erőtlen próbálkozása...

Hideg ősz volt, és Jóska bám ingujjban kísérte ki a szomszédját, aki azonban még *fertályóráig* nem tágított a kapucskából. Gondolta is Nagy Jóska magában:

– Na, várj csak, visszakapod te ezt!

Már decemberben jártak, amikor Jóska bám az udvar felőli ablakon meglátta, ahogy szomszédja lecammog a lűtő végén buzogó kis kerti forráshoz. Vödör vizet mert az állatainak, de hirtelenjében megcsúszott, és nadrágostul-bocskorostul combtőig belé a jegeces vízbe... Jóska bám magára kapta a jó meleg ujjasát, fel a kucsmáját, s lesietett a lűtőn a kertszomszédságba. Nagy örömmel átköszönt a vizesen topogó szomszédjának:

– Jó rëggelt, szomszéd, hát kënd? Na végre, ëpp mondom magamba, mëjen kurtára sikerëdëtt a múltkori beszédünk. Most më ëppenségvel rëjaérek...

Azzal átlépett a prostyán, és minden átmenet nélkül beszélni kezdett csupa olyasmiről, amiről parasztemberek általában szoktak. Úgy besűrítette a mondandóját, hogy a szomszéd szóhoz se jutott, *fërtályóráig* csak hápogott. Majd amikor észlelte, hogy a vacogó szomszédnak immár elkékült a borvirág az orrán, rövidebbre fogta:

– Asztaját, szomszéd, csak most látom, hogy vizes a nadrágja... Ejnye, na, mënyëk mán a dógomra, nehogy mëgfázzon...

Szegény szomszéd, hogy mit kínlódhatott! Kékre-zöldre volt fagyva. Alig botorkált fel a lűtőn a csontkeményre fagyott nadrágjában, bocskorában, s vagy egy hétig nyomta az ágyat utána. De mindezek után erőst megritkultak a szellemeskedései...

• *fertályóra* negyed óra • *bészárízikel* szárkévével befűt • *kuptor* kemence

A kis farkasok nem igazi farkaskölykök voltak, csak az apjuk csúfolóneve után nevezték őket így. Barabás Albét bám, ahogy a faluban nevezték, Farkas Albét, indult volna ki a rétbe, de nem tudta levakarni magáról a gyermekeket. Ezért aztán ölre kapta őket egyenkint, s mindet felpenderítette a szekérre, a saroglyába. Lett nagy öröm, mosolyogtak a gyermekek, mint a vadalma, és nagy izgalommal nézgelődtek szanaszét a táguló világra... A Nagyalj partjánál találkoztak a nagyhangú Burján nevű falubélivel.

Ez gondolt egyet, s meg akarta viccelni Farkas Albétot. Jó hangosra fogta, hogy az aljparton lévők is nevessenek majd:

– Há hova lesz, Albét? Hova viszëd olyan korán a kicsi farkasokot?!

– Hova, hova! Viszëm őköt ki a rétbe, hogy a Burjánba kedvikre szarjonak!

• *burján* Székelyen nagy gazt jelent • *kedvikre* kedvükre